A királyi Magyarország pénztörténete[1]

LAKATOS ARTÚR[2]

A könyv témája első látásra klasszikus numizmatikai kérdésnek tűnik: a magyarországi pénzérmék és pénzverés problematikája a magyar királyság Mohácsot követő első évszázadában. A rendkívül rövid, de jól illusztrált monográfia jó szakmaisággal megírt interdiszciplináris kezdeményezés, mely a numizmatika és a gazdasági történelem elemeit egyaránt felhasználja. Reméljük, hogy a jövőben akár jelen kötet szerzője, akár más szerző a témát terjedelmesebb munkákban is kifejti.

Kulcsszavak: pénzérme, a Magyar Királyság gazdasága, numizmatika, gazdaságtörténet.

A pénztörténeti munkák mindig alkalmasak arra, hogy felkeltsék a figyelmet. Ugyanakkor azonban hosszú távon meglehetősen erős figyelemkoncentrációt is igényelnek, hiszen ahhoz, hogy a bemutatott információk ismeretterjesztő-didaktikai értéke maximálisan érvényesülhessen, szükséges, hogy a szöveget illusztrációk, ábrák, akár rajz, akár fénykép formájában kísérjék. Ez gondot – habár nem leküzdhetetlen jellegűt – jelenthet az elsősorban gazdaságelméleti szempontból közelítő szakembereknek. Egyáltalán nem lehet ez gond azonban jelen kötet szerzőjének, aki a XVI. század Magyarországának pénztörténetét elsősorban a gyakorló numizmatikus szemszögéből nézve fogalmazza meg e karcsú kötet lapjain. Saját egyéni bevallása szerint tapasztalt idősebb szakemberek – elsősorban Kubinyi András – javaslatai, illetve régészeti ásatások gyümölcsei képezik a könyv alapanyagát, melynek forrásait három kategóriára osztja: pénzek, éremleletek és írott források. Saját megfogalmazása szerint: „A leíró numizmatika ugyanis az éremtípusokat vizsgálja, a régészet és a pénztörténet az éremleleteket, míg a gazda-

[1] Gyöngyössy Márton: *A királyi Magyarország pénztörténete (1527–1608)*, Martin Opitz Kiadó, Budapest, 2010, p. 111.

[2] Dr. kutató, TE-206-os kutatói szerződés, a Román Tudományos Akadémia kolozsvári fiókszervezete keretében

ságtörténet az írott forrásokat. Mindezt figyelembe véve arra törekedtem, hogy az első kettőt maradéktalanul kiaknázzam, és az így leszűrt eredményeimet összevessem az írott forrásokból megrajzolható gazdaságtörténeti képpel."

A kötet struktúráját tekintve, a kronológiai szempont alapján, három nagy részre oszlik, melyek egyúttal három különböző időszakot is elhatárolnak. Az első rész az 1527–1552 közötti időszak magyarországi pénzpolitikai időszakát tárgyalja, a politikai tényezőt figyelembe véve talán ez a legnehezebb időszak: a mohácsi vészt követő két király között kettészakadt ország korszaka ez, melynek során a pénzverés folyamatait döntően meghatározta egyik vagy másik pénzverő központ hovatartozása: így például Szapolyai János, miután Nagyszeben átállt 1527-ben Habsburg Ferdinánd oldalára, pénzverdéjét onnan Kolozsvárra helyeztette át. A második rész, mely *Az újkori magyar pénzrendszer születése (1553–1608)* címet viseli, az 1552-es, Ferdinánd által a magyar országgyűlés elé terjesztett emlékirattal indít, melyben a király új pénznem kibocsátását javasolja, melyek egyenértékűek legyenek – technikai minőségükben és a törvény előtt is – birodalma német részeinek pénznemeivel, és a birodalmi – vagy jogilag helyesebben: magyar királyi – pénzpolitika magyar vonatkozásainak ismertetését egészen a 15 éves háború eseményeiig, jobban mondva Bocskai későbbi erdélyi fejedelem felkeléséig viszi. A két fejezet szerkezete, strukturális szempontból nézve, szimmetrikus, és ugyanazok az alfejezetek találhatóak meg bennük: *Általános pénztörténet, Pénznemek* és *Pénzverdék,* melyek közül az első az általános gazdasági-politikai helyzetet, a második a korban forgalomba hozott pénznemeket, a harmadik pedig a különböző városokban működő pénzverdék működésének jellemzőit ismertetik, és mindegyik rész megfelelően is van illusztrálva (véleményünk szerint, amit a recenzió legelején már egyszer kifejtettünk, egy klasszikus pénztörténeti munkának ezek az illusztrációk alapelemet is jelentenek egyben).

A klasszikus értelemben vett, leíró és ismertető gazdaságtörténet szempontjából talán legérdekesebb a harmadik, összefoglaló fejezet, melynek címe *Pénzforgalom és pénzértékviszonyok a királyi Magyarországon (1527–1608),* és amely a tárgyalt időszak Magyarországán zajló

pénzforgalmi folyamatokat mutatja be. Konkrét esettanulmányként Sopron városának korabeli pénztörténetét mutatja be. A kötetet gazdag függelék – levéltári és könyvészeti lista, érmerepertóriumok listái, térképek zárja. Megjegyzendő a függelék nagy aránya: míg maga a tanulmány, illusztrációkkal együtt, alig rúg 69 oldalra, több mint harminc oldalt tesz ki a függelék. Ugyanakkor ez nem megy a munka értékének rovására, hiszen ez is, az is értékes adatokat tartalmaz.

A szerző zárszavában igencsak helyesen fogalmazza meg: összefoglalója ténylegesen „a teljesség igénye nélkül" született, a szerénység és az önkritika pedig manapság a kutató számára nem erény, hanem kötelesség, saját maga, olvasói és a szakma irányába egyaránt. Ezzel együtt, úgy érezzük, nem elég annyiban jellemezni ezt a rövid, kis kötetet, hogy „érdekes": jóval több annál. Ténylegesen jól sikerült, olvasmányos összefoglalót sikerült a szerzőnek összeütni, mely nemcsak hogy vállalható, de önmagában is véve az alapkönyvészetben szerepelhet bárki, a téma iránt érdeklődő számára.